

BILD MACHT RELIGION – Umění mezi velebností, prohibicí a destrukcí

Kunstmuseum Bochum 13. října 2018 – 24. února 2019

Již po dobu dvou desetiletí se muzeum výtvarného umění Kunstmuseum Bochum zaměřuje na mezikulturní výstavní projekty. Některé projekty se zaměřily na jednotlivé národy a nabídly historické a současné umění a kulturu související s konkrétními tématy jednotlivých zemí jako jsou Arménie, Jižní Afrika a Korea; ale i celých kontinentů, jako například Jižní Amerika. U těchto projektů je pozoruhodná interakce mezi náboženstvím a uměním – zejména současným uměním – což se ukázalo a bylo řešeno v takových projektech jako jsou *Zen and Western Art* (2000), *The Right of the Image – Jewish Perspectives in Modern Art* (2003), *Julius Bissier. The Metaphysical Painter* (2008), *Unerwarted/Unexpected. From Islamic Art to Contemporary Art* (2010), *Footsteps of Buddha – Contemporary Art from Asia* (2011) a *Sparsha. Touching the Senses. Ritual and Contemporary Art from India* (2014). Tyto výstavní projekty nepojednávaly o folklorním nebo náboženském či posvátném umění. Cílem bylo spíše ukázat umělecké dílo koncipované za všeobecných podmínek zaměřených na otázku projevu světových náboženských názorů a kulturní charakteristiky v současném umění. Dosud realizované výstavní projekty se nezaměřovaly pouze na vizuální výtvarné umění, nýbrž byly všechny spíše interdisciplinární. Tudíž, kromě komparativních ukázek historického umění a kultovních předmětů, události v literatuře, tanci, divadle a filmu vždy hrály určitou roli. Navíc odborní kolegové, z nichž většina také tvořila část kurátorského týmu, pořádali semináře, sympozia a přednášky.

Výstavní projekt BILD MACHT RELIGION, plánovaný na rok 2018, má za cíl poskytnout souhrn vztahů mezi náboženstvím a jeho zobrazováním v mezikulturním srovnání. Práce s vizuální podobou je ambivalentní. Na jedné straně nám umožňuje vidět něco, co bychom jinak vidět nemohli. Kromě výtvarných děl to platí pro fotografii, televizi, film a internet, ale také pro zobrazování procesů v přírodních vědách. Od chvíle, kdy Bruno Latour zmínil „Iconoclash“, bylo jasné, že se bez vizuální reprezentace nemůžeme obejít (Latour 2002). Zobrazení mohou mít něco přitažlivého; mohou fascinovat a inspirovat. Na druhou stranu, umělecká díla ukazují něco, co by snad nemělo být zobrazeno a mělo by zůstat neviditelné; a to nejen proto, že v případě krutosti je to, co je vidět je děsivé, ale i kvůli riziku, že to, co je ukázáno, může být identifikováno s jeho představou. Umění a zejména náboženství reagují na toto riziko. Zatímco některé náboženské tradice jsou obzvláště přátelské k zobrazování a vidí přítomnost něčeho božského v tom, co je zobrazeno, jiné náboženské proudy reagují na identifikaci média zobrazení tím, že to co je zobrazeno musí být zakázáno a zničeno. Avšak umění také neustále řeší hranice toho, co lze zobrazit. Zvažte například záměr Vasilije Kandinského najít „duchovno v umění“ v ryzí abstrakci nebo kritiku zobrazení v dílech Pieta Mondriana. Různé pozice v náboženství a umění ve vztahu k ztvárněním oscilují mezi přátelským a citlivým postojem a mezi skepticismem či nepřátelstvím vůči němu, v závislosti na tom, který aspekt umění – reprezentace, prezentace nebo přítomnost – nebo který aspekt vidění – *vidět* něco, *vidět* něco v něčem a něco *jako* něco – je zdůrazněn.

Výstava zkoumá toto ambivalentní zacházení s výtvarným vyjádřením v umění a náboženství. Ačkoliv tyto dvě sféry fungují v rozličných kompetencích, vytvořily si speciální citlivost na přítomnost toho, co zde není a absenci toho, co je přítomné.

Výchozím bodem výstavy je ikonoklasmus z éry Reformace (kterou teologicky iniciovali např. Andreas Bodenstein von Karlstadt, Ulrich Zwingli a John Calvin) a odtud se dívá zpět na minulost a do současnosti z hlediska mezikulturního porovnání. Z historické perspektivy projekt také nahlíží na kultovní zobrazování starověkých vládců (Alexander Veliký, Augustus), a ikonické počátky křesťanství a buddhismu, byzantský ikonoklasmus a kontroverzní otázky na představy mezi křesťany, židy a muslimy. Tento historický vývoj se přímo i nepřímo promítá do moderního umění. Mimo jiné adresuje rozpolcenost uměleckého vyjádření s odkazem na náboženský obsah a profil. Obecně platí, že náboženské motivy v umění a uměleckých formách vyjadřování v různých náboženstvích jsou vzaty v úvahu pro ilustraci oboustranného vlivu umění a náboženství.

Na jedné straně je výběr exponátů zaměřen na různé umělecké styly a náboženství v minulosti a současnosti. Co se týče náboženství, v úvahu připadá křesťanství, judaismus, islám, buddhismus, džainismus, hinduismus, taoismus a konfucianismus. Neustálá oscilace mezi modlářstvím a ikonoklasmem v nitru individuálních náboženství se rovněž bere v potaz. Žádné náboženství nemá výlučně a přísně nepřátelský přístup k uměleckému zobrazování, ale ani postoj přátelský a vstřícný.

BILD MACHT RELIGION je projekt, který vytvořilo Kunstmuseum Bochum v úzké spolupráci s Centrem pro studium náboženství (CERES) Porúrské univerzity Bochum (Ruhr-Universität Bochum). Díky intenzivnímu pracovnímu nasazení zahrnující další kurátory a odborníky se představí různá témata výstavy, doprovodné akce a publikace. Akademická konference na téma výstavy je plánována na listopad 2018; účast studentů je zajištěna v rámci magisterského výzkumného projektu.

Seznam vystavujících umělců:

Adel Abdessemed
Shen Chen
Parastou Forouhar
George Grosz
Keith Haring
Sigalit Landau
Dorota Nieznalska
Nam June Paik
Thomas Virnich
Lida Abdul
Arwa Abouon
Kris Martin
Tenzing Rigdol
Nicola Samori
Tsherin Sherpa
Jacques Frenken
Eckart Hahn
Stefan W. Knor
Daniel Pešta
Michael Triegel
Ben Willikens
Dorothee von Windheim

Joseph Beuys
Imi Knoebel
Hermann Nitsch
Arnulf Rainer
Paul Thek
Lalla Essaydi
Berlinde de Bruyckere
Katharina Fritsch
Marianna Gartner
Martin Kippenberger
David LaChapelle
Adi Nes
Eli Petel
Christoph Schlingensief
Ursula Schulz-Dornburg
Andres Serrano
Gil Shachar
Andy Warhol
Paul Fryer
Jurij Charčenko